

Původní idea právní úpravy účetnictví směřovala především ke sjednocení účetních postupů využívaných účetními jednotkami za účelem dosažení maximální efektivity při účtování, pravdivého zobrazení skutečností a srovnatelnosti. Později začaly být účetní předpisy využívány panovníky s cílem získat přehled o možných zdrojích pro příjmy státní pokladny.

Vývoj účetních postupů a následně právních předpisů upravujících účetnictví probíhal po staletí na jednotlivých kontinentech i ve státních útvarech na nich se nacházejících relativně odděleně. Vyvinuly se tak svébytné účetní systémy, vystavěné na různých ideových základech. Tento stav se stal problematickým zejména ve 20. století, kdy spolu se vznikem nadnárodních koncernů bylo nutno získávat od účastníků údaje umožňující mezinárodní srovnání. Vznikla potřeba stanovit jednotný účetní systém použitelný celosvětově.

Vývoj jednoznačně směřuje k prosazení Mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS pro použitelnost v celosvětovém měřítku. V současné době jsou již účetní jednotky z téměř všech vyspělých zemí severní polokoule, jejichž emitované cenné papíry jsou obchodovány na veřejných trzích, povinny sestavovat své účetní závěrky v souladu s IAS/IFRS. Současně však tyto účetní jednotky mnohdy podléhají i národním účetním předpisům platným v místě svého sídla. Jsou tak nuceny sestavovat své účetní závěrky v souladu se dvěma mnohdy dalece odlišnými právními předpisy, což klade vysoké požadavky zejména na odbornost administrativního personálu.

Také Evropská společenství se po nepříliš vydařené éře vydávání směrnic upravujících účetnictví podnikatelů vydala cestou implementace Mezinárodních účetních standardů do svého právního řádu. Již nyní je tedy jisté, že významný ekonomický region, jakým je Evropská unie, bude do budoucna stále hlouběji prosazovat používání IAS/IFRS na území svých členských států.

Spojené státy americké mají taktéž svůj silný národní systém účetních standardů – US GAAP, který může být vzhledem k množství nadnárodních koncernů majících sídlo mateřské společnosti v USA považován za mezinárodní. Zatímco ještě donedávna USA nepřipouštěly na svém území prezentaci účetních závěrek sestavených dle jiných právních předpisů než US GAAP, vývoj posledních deseti let ukázal, že budou muset ze svých pozic ustoupit. V současné době již USA umožňují společnostem se sídlem mimo USA, jejichž emitované cenné papíry se obchodují na veřejných trzích v USA, sestavovat účetní závěrky dle IAS/IFRS. Do budoucna uvažuje SEC o tom, že i společnosti se sídlem v USA, jejichž cenné papíry jsou kótovány na veřejných trzích v USA, budou moci či dokonce muset překládat účetní závěrky sestavené dle IAS/IFRS.⁴⁵

Aktuální právní úprava účetnictví podnikatelů v České republice stanoví povinnost všem účetním jednotkám sestavovat účetní závěrky dle národních předpisů. Zároveň umožňuje těm společnostem, jejichž emitované cenné papíry jsou obchodovány na veřejných trzích, sestavovat účetní závěrky dle IAS/IFRS. Jelikož účetní jednotky podávají přiznání k dani z příjmů právnických osob v České republice, jsou povinny zjistit základ daně na základě výsledku hospodaření zjištěného v souladu s českými právními předpisy. Do budoucna by bylo proto vhodné upravit daňové právní předpisy tak, aby uvedené účetní jednotky již nebyly zatěžovány národními účetními standardy a mohly výpočet daně z příjmů právnických osob provádět i z výsledku hospodaření zjištěného dle IAS/IFRS.

K zamyšlení pak zůstává otázka, zda by nebylo vhodné zcela odstranit českou právní úpravu a zavést jako jediný systém účetních standardů IAS/IFRS. Jelikož se jedná o velice rozsáhlý komplex účetních předpisů, k nimž již byly vydány mnohé komentáře a stanoviska, bylo by nezbytné zajistit dostatečně dlouhé přechodné období pro obeznámení se s nimi. Ačkoliv se nyní může tato myšlenka jevit jako nereálná, je možné, že spolu s prohlubující se integrací v rámci Evropské unie bude postup nahrazení národních účetních předpisů přijatými standardy IAS/IFRS nevyhnutelný.

45 DELOITTE: Účetní zpravodaj – říjen 2008. K dispozici pod <http://www.deloitte.com/cz/bulletiny/ucetni-zpravodaj/0810> (29.06.2009)